

בבית הדין המשמעתי לעובדי הסגל האקדמי

באוניברסיטת תל אביב

בעניין שבין

אוניברסיטת תל אביב

התובעת

ובין

הנתבע

גזר דין

פרופ' מיגל דויטש, יו"ר

1. הנתבע משמש כעוזר הוראה באוניברסיטה. על-פי הודאתו, הנתבע הורשע בעבירות שיוחסו לו בכתב התביעה, בגין קיום מערכת יחסים אינטימית עם תלמידה בקורס אשר אותו הוא תירגל. ההרשעה היא בעבירה על פי נספח ב לתקנון המשמעת, האוסר על קיום יחסים אינטימיים במסגרת יחסי מרות, וכן בעבירות של הפרת הנוראות מחייבות של מוסדות האוניברסיטה, הפרת חובה המוטלת במסמך על איש הסגל האקדמי והתנהגות שאינה הולמת איש סגל אקדמי ביחסיו עם מוסדות האוניברסיטה, עובדיה ותלמידיה, לפי סעיפים 3.4, 3.5, 3.6 ו-3.8 לתקנון המשמעת.

2. כפי שפורט בכתב התביעה, הנתבע יזם את הקשר האינטימי עם התלמידה בקורס ומערכת היחסים האינטימית נמשכה כשלושה-ארבעה שבועות. הנתבע ביקש כי מערכת היחסים הנדונה תישמר בסוד.

3. בין התביעה לבין הנתבע נערך הסדר טיעון, אשר במסגרתו הנתבע הודה במיוחס לו בכתב התביעה. העונש שהוסכם על התביעה והנתבע הוא נויפה בכתב, עונש של השעיה למשך סמסטר אחד (הסמסטר הראשון בשנת הלימודים תשע"ה) והתנצלות בכתב בפני המתלוננת.

טרם הודאתו בעבירות המיוחסות לו, בית הדין הבהיר לנתבע כי בית הדין אינו כבול בהסדר.

4. בדיון שהתקיים, שני הצדדים תמכו בהסדר הטיעון. התביעה ציינה כי מדובר בעבירה המצויה בהרף הנמוך של העבירות בתחום הנדון וטענה כי ההסדר משקף איזון נכון בין שיקולי ההרתעה לבין חומרת המעשה. הנתבע הצביע על כך שהוא שיתף פעולה באופן מידי וחודה במעשה המיוחס לו. הוא גם ציין כי הוא צעיר בגילו ביחס לחלק מהתלמידים בקורס.

5. במהלך הדיון ציינו הצדדים כי לעבודות שהוגשו במסגרת הקורס הנדון לא ניתנו ציונים. באשר לבחינה, הנתבע ציין כי המתלוננת ניגשה למועד ב בלבד, אשר התקיים לאחר סיום הקשר האינטימי בין הנתבע לבין המתלוננת. הנתבע אמנם לא פסל את האפשרות כי הוא בדק מבלי דעת את הבחינה שלה, אך ציין כי בכל מקרה הוא לא יכול היה לדעת את מיהותם של הנבדקים, לאור כך שהמבחן נושא מספר תעודות זהות בלבד. התביעה מסרה כי בפועל, הבחינה הנדונה לא נבדקה על-ידי הנתבע.

6. באשר לעמדת המתלוננת ביחס לעסקת הטיעון, התביעה ציינה כי היא שמעה את עמדת המתלוננת, אף כי התביעה אינה מחוייבת בכך. התביעה הוסיפה בדיון, כי למרות ההסתייגויות שהועלו על-ידי המתלוננת, היא בסופו של דבר לא התנגדה לעסקה, בשיחת טלפון שהתקיימה.

7. כידוע, המלל הגדול הוא כי ערכאה שיפוטית אינה מתערבת בעסקת טיעון שנערכה, אלא במקרים מיוחדים. התערבות-יתר עלולה לפגוע בהינע להתקשר בעסקאות טיעון אשר עשויות לסייע לאכיפת החוק, במיוחד כאשר קיימים קשיים ראיתיים.

יחד עם זאת, גם כאשר קיימת עסקת טיעון, שומה על הגוף השיפוטי לבחון אם לא קיימים שיקולים העשויים לגבור על הכלל הבסיסי המצדד בכיבוד עסקת הטיעון.

8. במקרה דנן, הגעתי למסקנה כי עסקת הטיעון חורגת באופן מובהק מן האיזון הראוי ואין לאמצה, מן הטעמים שלהלן:

ראשית, הנתבע ציין כי הוא הודה מייד בטענות כלפיו, כך שנראה כי צרכים ראייתיים לא חייבו התקשרות בעסקה זו.

שנית, נכון הדבר כי אין מדובר בענייננו בהטרדה מינית (עבירה הכוללת גם ניצול של יחסי מרות), אלא בקיום יחסים אינטימיים במצב של יחסי מרות (ללא יסוד של "ניצול"). אין עסקינן אם כן בעבירה המצויה ברמת החומרה הגבוהה ביותר. עם זאת, מדובר עדיין בעבירה חמורה, כפי שאפרט בסמוך. "השעיה" למשך סמסטר אחד יוצרת אפקט מרתיע.

שלישית, במהלך הדיון שבפנינו, הנתבע לא הביע כלל ועיקר הכרה באופי הפסול של התנהלותו. תשובותיו לשאלות בית-הדין בנוון הבהירו כי הוא רואה בעבירה עניין תקונוני מעין-טכני וכל חפצו הוא כי הפרשה תיסגר "ללא רעש". הנתבע אינו רואה פסול ערכי במעשיו.

רביעית, האפקטיביות של עונש הנזיפה מוטלת בספק רב. עונש זה יהיה רלוונטי רק אם וככל שהנתבע יחפוץ להמשיך בקריירה אקדמית ויימצא מתאים לכך מבחינה אקדמית ולאור צרכי המערכת. הדבר אינו ידוע כיום (יצוין כי הנתבע לומד עתה לתואר שלישי. בעת ביצוע העבירה הוא היה מסטרנט). מכל מקום, מבחינה זו לא יהיה הבדל גדול בין עצם רישומה של ההרשעה בתיקן האישי, לבין רישום נזיפה.

9. כאמור, העבירה אשר בה הורשע הנתבע נושאת עימה מאפיינים חמורים. מדובר בקשר אינטימי אשר ניוזם על ידי הנתבע, תוך שמירת הקשר בסוד. על איש סגל המקיים קשר אינטימי עם תלמיד/ה בקורס להפסיק מיידית את קשר המרות או לדוות על כך כראוי לרשויות האוניברסיטה, על-מנת לנקוט בצעדים הנדרשים.

10. הפסול בעבירה מן הסוג הנדון בענייננו נוגע הן לאינטרס התלמיד/ה והן לאינטרס הציבורי. מבחינת התלמידים, על האוניברסיטה להגן עליהם מפני לחצים פסולים ובלתי-ענייניים מצד חברי הסגל. קיים חשש אינהרנטי לכך כי הסכמת התלמיד/ה לקיום הקשר אינה משקפת גמירת דעת אמיתית, בהיותו הצד החלש. היחסים עלולים על-נקלה להיגרר למצב של ניצול יחסי המרות – עבירה חמורה אחרת. מזווית המבט של האינטרס הציבורי (המשתקף גם בהיבטים לעיל), קשר מעין זה מציב את איש הסגל בניגוד עניינים מידי וקיצוני, בין חובותיו האקדמיות וחובותיו לנהוג בשוויון כלפי התלמידים, לבין האינטרס שלו ביחס לקשר האינטימי. איש הסגל עלול להעביר מידע אקדמי חסוי ביחס לבחינות ועבודות בקורס, ליתן העדפות לאותו תלמיד/ה בדיונים בכיתה ועוד. כמובן, גם לא יעלה על הדעת כי איש הסגל יבדוק ויתן ציונים לאותו תלמיד/ה, בעבודות ובחינות. כאשר המידע על הקשר האינטימי נותר בסוד, לא קיימת בקרה גם על היבט זה. אמנם, בענייננו הנתבע לא נתן ציונים למתלוננת, אך הסיכון הקיים בנדון מחייב אף הוא התייחסות מרתיעה הולמת לניגוד העניינים הטמון בעבירה זו.

11. אכן, כך נאמר בנדון בסעיפים 1 ו-2 לנספח ב לתקנון:

1. "אוניברסיטת תל אביב רואה בקיום יחסים אינטימיים בין מי שמתקיימים ביניהם יחסי מרות וכפיפות, התנהגות הפוגעת באופן אישי ומקצועי בצד החלש ביחסי המרות והכפיפות, וכן פוגעת בסביבת הלימודים והעבודה בקמפוס. זאת מתוך ראייה, כי בהתקיים יחסי מרות וכפיפות, קיים חשש כבד לכך שיחסי אינטימיים אינם מתקיימים בהסכמה אמיתית, וכי בכל מקרה הם משפיעים על אי השוויון המגדרי בקמפוס ועלולים להוביל לניצול ולאפליה.

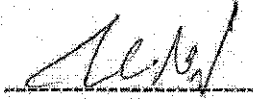
2. קיום יחסים אינטימיים, לרבות קיום יחסי מין בהסכמה, בין זמנים ובין נמשכים, בין מורה לתלמיד/ה, בזמן שמתקיימים ביניהם קשרי סמכות, מרות וכפיפות אקדמיים, מהווה לרוב ניצול של יחסי מרות, וכן עלול ליצור ניגוד עניינים המסכן את ההליך החינוכי וההכשרתי, וליצור אווירה לימודית וקהילתית בלתי הולמת..."

12. מן הטעמים הנזכרים לעיל, דעתי אם-כן היא כי אין מנוס מהתערבות בעסקת הטיעון, תוך הארכה של תקופת אי-העסקתו של הנתבע לתקופה של שנה אחת. עונש זה יחול אפוא על השנה האקדמית תשע"ח כולה. כיוון שעבודת הנתבע היא על-פי כתב מינוי, המשמעות היא כי לא יינתן לנתבע כתב מינוי ביחס לשנה הבאה והוא לא יקבל שכר. יוער, כי התפיסה המשפטית בעסקת הטיעון, לגבי מושג ההשעיה, היא שגויה. מושג ההשעיה הוא רלוונטי לגבי עובד אשר מצוי עתה ביחסי עבודה נמשכים ומבקשים להקפיא יחסים אלה. בענייננו מדובר בשאלה אם תוצע לנתבע עבודה בעתיד. אין עסקינן אפוא ב"השעיה", אלא ב"פסילה מעבודה", על-פי סעיף 4.1.10 לתקנון המשמעת. הפסילה מעבודה תחול למשך שנה. עונש הנויפה גותר בעינו.

13. גם באשר להתנצלות, קיימת שגגה משפטית בעסקת הטיעון. התנצלות אינה יכולה להיות בגדר "עונש". אין כל ערך להתנצלות אלא אם כן היא כנה ורצונית. לא בכדי תקנון המשמעת אינו מזכיר נושא זה (להבדיל מהאפשרות בחיוב הנתבע לשלם פיצויים לקורבן העבירה). עונש זה יבוטל, אפוא, כמובן, דבר אינו מונע מהנתבע להתנצל באופן כן ורצוני, אם כך הוא מבקש לעשות.

14. בכל הנוגע לפרסום גזר הדין, הכלל בתקנון הוא כי יש לבצע פרסום. בידי בית-הדין להחליט אם הפרסום יציין את שם הנתבע, אם לאו. במכלול הנסיבות, ניתן להסתפק בפרסום ללא ציון שם הנתבע. על הפרסום להתבצע באופן הולם, על-מנת להשיג את תכליתו. יש להביאו לידיעת חברי הסגל, באמצעות הודעת מייל או בדרכים אחרות. פרסום באתר המזכירות האקדמית בלבד אינו מספק כלל ועיקר, שכן לא קיימת שגרה של בדיקת תכניו על-ידי אנשי הסגל.

15. אציע אם-כן לחכריי לקבוע כי הנתבע יורחק מעבודה באוניברסיטה בשנה האקדמית תשע"ח, ויינוף, גזר הדין יפורסם כאמור בסעיף 14 לעיל, ללא ציון שם הנתבע.

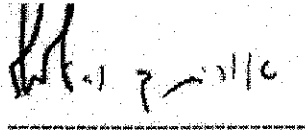

פרופ' מייגל דויטש

יו"ר המותב

ד"ר אורית קרניאלי-מילר

אני מצטרפת לחוות דעתו של חברי, פרופ' מייגל דויטש.

ד"ר אורית קרניאלי-מילר

השופט (בדימ') פרופ' עודד מודריק

חכתי בדעתי לא מעט אם מוצדק להתערב בהסדר הטיעון. בהבדל ממערכת השפיטה הכללית שבה מושתת עקרון כיבוד הסדרי הטיעון על הצורך, כמעט הכרחי, בקיום הליכים עונשיים יעילים, במערכת המשפטית דגן כיבוד הסדרי הטיעון עשוי להינטע בשני טעמים עיקריים. ראשית, הנחת המוצא היא שבדרך כלל הסדר הטיעון משקף את ראייתה של האוניברסיטה בדבר העונש הראוי. כל עוד התביעה אינה מציגה, בשם האוניברסיטה, השקפה בלתי סבירה לחלוטין, אין סיבה לחרוג מגישתה. שנית, יש משמעות לא מבוטלת לנטיעת אמון הנאשמים בתביעה. חריגות תכופות ולא משמעותיות מהסדרי הטיעון יחתרו מתחת לפני המוסד החשוב של התביעה (או הקובל) האוניברסיטאית.

כך, לכאורה, הדבר גם בענייננו. הנאשם הודה באשמה מיד וגם לפנינו נשמעה מפיו הודאה בלתי מסויגת. אכן הנאשם ציין שהוא רואה את ההפרה כעניין טכני – תקנוני אך הכיר בכך שהוא ראוי לעונש. באת כוח הקובל סברה שהעונש המוצע בידה משקף את תכליות הענישה השונות ובכללן התובנות של הנאשם ביחס למהות ההפרה שביצע.

ההתערבות הנקבעת כאן בהסדר הטיעון אינה מוליכה לשינוי משמעותי מאד בעונש ואין לה השפעה מיוחדת על מעמדו של הנאשם. בכל זאת אין היא סרת טעם. החשש הוא שההסתכלות של הנאשם על אופי ההפרה עשוי לשקף גישת רבים במעמדו. העונש הניתן כאן, דווקא על דרך של התערבות בהסדר טיעון, עשוי לסמן לרבים הללו שמוטב שידירו עצמם מהפרות מעין אלה. ההתערבות במקרה זה, לפי השקפתי, יותר משהיא משפיעה על הנאשם, היא מסמלת ומתווה את דרך ההתנהלות הראויה.

4/17

השופט (בדימ') פרופ' עודד מוזריק

הוחלט פה-אחד כאמור בסעיף 15 לחוקת דעתו של יו"ר

המותב, פרופ' מיגל דויטש, היום, ה- 22/8/17, בהיעדר

הצדדים.